

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XIII - SEGONA EPOCA

GENBR - FEBRER DE 1931 :: N.º 69

SUMARI:

TEXT: Estol extraordinari. — Els claustres romànics catalans i la iconografia de llurs capitells, conferència per *En Jaume Colomer*. — Rutes transcendents, per *Ramon Cabeza*. — Records de les festes de Nadal, per *Manuel Closa*. — En J. Soler i Palet i l'arqueologia, per *R. de la Galera*. — Crònica. — Excursions i vetllades.

GRAVATS: Puig Peric, des de l'estany de la Bullosa, glaçat. — El Carlit cobert de neu, fots *M. Closa*.

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: SANT ANTONI, 64

REPRESENTACIONS

M. Fainé Castellà

Màquines d'escriure **ROYAL**. - Caixes de cabals **A. PADRÓS, S. A.**
Calculadores **MONTROL**. - MOBLES D'ACER PER DESPATX.

TELÉFON, 331

Carretera de Matadepera, 1 i 3

Terrassa

Pintura General

Decoració

F. Duch

Pintura "DUCCO" per automòbils i mobles

RAVAL, 32

Consocis!

Efectueu les vostres
compres en les ca-
ses anunciades en
el present "ARXIV".

ESTERERIA I
PERSIANES

Antoni Rovira

(Casa fundada en 1770)

Font-vella, 14

TERRASSA

Casa Martorell

Antiga Casa CARDALLAC

Perfumeria Nacional i Estrangera
Plateria

Bisuteria

Paraigües

Ombrel·les

Objectes propis per a Regal

Font-vella, 59 - TERRASSA

Reparacions i instal·lacions

electro-mecàniques

TELÉFON: 104

Despatx:
Pantan, 95

Taller:
Pantan, 104

A. BUSQUÈ

Electrificació de telers per gèneres de punt
Electrificació de màquines per aprestos, ascen-
sors, munta-càrregues i tota mena d'especialitats

≈ TERRASSA ≈

JOAN MORRAL

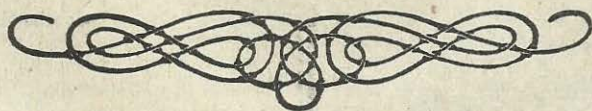
IMPRESSOR

NORD, 22

TELEFON, 230

TERRASSA

M. ABAD RIBERA

Pues i Lliços per a teixits.-
Extens assortit en Pues de
lloguer. - Filferros de totes
classes. - Enreixats metàl·
lics. - Laminació en fred de
cèrcols per a embalatges,
i altres indústries

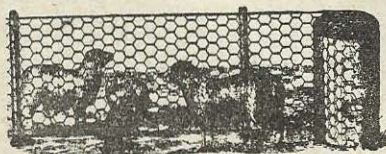

Topete, 1

Telèfon, 174

FREDERIC SETÓ

Alambrats. Enreixats. Teixits per a
sommiers, cedassos i garbells per a
mines i usos industrials. - Cortines
metal·liques de cadena. - Instal·la-
cions completes de cercats, galliners,
cunillers i "pajareres"

Carrer de Topete, 94

Vda. de G. LLARGUÉS

BISUTERIA I OPTICA

Font-vella, 18

TERRASSA

ASSEGURANCES

CAPELLA

VIDA

INCENDIS

ACCIDENTS

MARÍTIMS

ROBATORIS

ETC. ETC.

St. Leopold, 98

Telèfon, 109

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XIII

Segona època

GENYER-FEBRER 1931

NÚM. 69

ESTOL EXTRAORDINARI

L'HOMME que fa vida activa en el nostre volgut Centre, forçosament s'ha de donar compte, de l'existència, entre els associats, d'un estol especialíssim que no posseeixen tots els altres agrupaments excursionistes. No cal dir que, segons el temperament del subjecte observador, aquest nucli de gent activa que anem a comentar lleugerament, se li farà interessant o no, però no deixarà de cridar-li l'atenció. Aquest estol que nosaltres, sense recel, el qualiquem d'extraordinari, dissortadament no és molt nombrós i les seves gestes, llevat dels fruits tècnics que en elles copsen, queden, la major part, inconegudes, embolcallades de silenci. Les seves proeses i els seus protagonistes, resten en el més pregon anònim.

Aquest estol no forma secció especial, ni necessita cap junta directora: està format per excursionistes experimentats que, complementàriament, practiquen amb tota devoció, l'atletisme de muntanya.

La major part d'aquests ardits atletes, no són els mateixos que actuen en les pistes. Tenen la sort d'estar lliurats de públic en llurs actuacions. Fora crítiques enceses i fora lloances exagerades. Pocs són els espectadors que presencien llurs atrevides i coratjoses exploracions, adés crestes amunt, adés terra endins. I aquests espectadors que extraordinàriament són comptats, a voltes gaudeixen instants de màxima emoció. Si un home no

està bregat a presenciar-ho, hi ha moments que se li posa la pell de gallina. Recordem algunes ocasions en les quals s'han fet veritables prodigis d'audàcia i valentia. Aquesta gent, tal vegada sense ells pensar-ho, ens han donat el tast del vertader valor, el qual, segons un gran pensador i filòsof, radica en fer, sense espectadors, el que es faria davant de tothom. Aquesta gent extraordinàriament ardida pugen a un cim aparentment inaccessible, amb una facilitat i traça que meravella. Sembla talment que les crestes, enlluernades per tant intrèpits conquistadors, es prestin a deixar-se petjar. Cims esquerps, arrogants, verges de petjada humana, alguns encatifats de formosa i salvatge vegetació; altres pelats com un os, tots familiaritzats amb el llam i la tramuntana, sols visitats pels tudons i esparvers; profunditats espaventables, negres i aplomats avencs, esquerdes profundes on l'aigua, mestrívolament, hi broda artístiques rantes de tosca i punxegudes estalectites; reconades misterioses plenes de brosta i orella d'ós; sots humits on hi lluen les salamandres i on sols s'hi abeuren les guineus i el porc senglar, tots ells son resseguits i admirats per aquest estol quasi desconegut. L'esforç i voluntat indispensables per assolir les crestes d'alguns turons de les nostres veïnes muntanyes de Sant Llorenç del Munt i Montserrat, és realment extraordinari. Cal fortitud en el cos i en l'esperit. Els indrets on s'hi troben la major part d'aquests abruptes conglomerats, solen estar mancats de camins i terres poc transitables; solen estar enroncats de roques oscades i descalçades per les pluges, protegides abundantment pels esbarzers i argelagots. Cal passar-hi ardidament, carregats com contrabandistes, amb el material necessari i feixuc a l'espatlla, el qual sempre es porta de gust. Cal ésser quelcom estratèga, tenir bon cop d'ull i saber calcular distàncies, coses que requereixen llarga pràctica i algun fracàs l'adquirir-les. I, sobretot, cal posseir una força de voluntat gegantina. A voltes es presenten moments de perill i dificultats serioses, que cal esquivar cercant ràpidament la solució. Algunes escalades, a voltes reclamen certa pre-

paració i temps, essent indispensable instal·lar-hi un campament i, com és natural, passar-hi la nit. S'aprèn a lluitar amb tota una sèrie de dificultats insospitades, que desvetllen i enardeixen els sentits i fortifiquen l'organisme. Amb aquestes tasques pot dir-se que hom es familiaritza suaument amb les inclemències del cel i de la terra. En elles descobríu l'enginy i la tàctica de l'amic i ell de vosaltres. Confieu rodonament amb la lligada invisible feta per un amic que sap el que fa i que us sosté en mig de l'abim mai paorós, ans suggestiu i fortificador de l'estat d'ànim. Albi-reu panorames coneguts però disposats diferentment. Planyeu el novell que roman tot ulls i no s'atreveix. L'exercici manté el cos en contínua reacció; sentiu les olors boscanes més vives que mai i l'aire fresc, boníssim de respirar. El fred, si en fa, passa ortigant-se les mans i esgarrapant els marlets sortits de la roca viva i les eures engatossades de les canals. Són tasques, aquestes, que posen a prova a qui les exercita, i fan adquirir una serenitat i humilitat admirables. Els fets demostren clarament que són dirigides i executades amb coneixement i perícia, car essent moltes les proeses portades a cap, no s'ha registrat un sol accident d'importància. Cal dir, també, que la major part d'aquests excursionistes que tant discretament practiquen el sà i noble atletisme de muntanya, són fervorosos amics de les lletres. Alguns d'ells són dignes col·laboradors d'ARXIU.

Resumint, direm que aquesta gent gaudeixen d'un humor i bonhomia reconfortats i posseeixen una bastant clara visió global. Llur temperament, actiu i escudrinador, els fa homes de caràcter. El Centre Excursionista està orgullós de posseir-los.

Els claustres romànics catalans i la iconografia de llurs capitells

*(Fragment de la notable conferència
donada darrerament en nostre Centre
pel nostre intel·ligent amic En Jaume
Colomer a qui en nom de tots els so-
cis, li donem les gràcies per la seva
delicada ofrena.)*

MALGRAT la importància artística i arquitectònica dels nostres patis claustrats, són molt poques les obres escrites sobre tan important de pendència que tenien els nostres monestirs dels temps medievals.

Fa cinc anys que amb la cooperació desinteressada i valuossíssima de l'Institut d'Estudis Catalans, la secció d'Arqueologia del Centre Excursionista de Catalunya, l'arxiu Mas i altres, vàreig començar aquest estudi desproporcionat a les meves forces i que requereix per a portar-lo a cap, una sèrie d'anys d'estudis i activitats constants. En aquest període he arribat a constatar l'existència de més de seixanta claustres romànics, que s'edificaren a Catalunya en el transcurs del segle X al XIII. D'aquests monuments, quaranta han estat classificats degudament, estudiada la seva arquitectura i classificats els seus capitells segons la seva escultura, s'han aixecat les seves plantes, les seccions de les seves galeries i els estudis comparatius de les seves columnes m'han portat a conclusions de proporció que existien entre els elements i que fins avui pot dir-se que eren completament ignorats. Catalunya pot venagloriar-se de posseir una col·lecció de claustres romànics com cap més altre nació del món i l'evolució arquitectònica que seguien els claustres a casa nostra, és una prova palesa de que aquí s'iniciaren per primera vegada formes arquitectòniques que rebassant les nostres fronteres, s'adaptaren més tard en les nacions veïnes, copiant-les i adaptant-les com a pròpies.

El més primitiu exemplar que posseïm és Sant Pere de Casserres, rústec i senzill claustre que demostra la pobresa i austeritat dels nos-

tres primers monestirs muntanyencs. Sant Pere de la Portella i Poble de Lillet, són dos claustres constituïts per arcades baixes que apenes si deixen passar llum a les galeries. En els claustres de Sant Miquel de Cruïlles, Sant Quirze de Culera i Santa Maria de Cervià ja comença a aparèixer la columna amb capitells mensuliformes. A mitjans del XI apareixen a Catalunya els claustres d'una fila de columnes dels que en són valuosos exemplars: Gualter, Sant Sebastià dels Gorchs, Manlleu, Llussà, Santa Maria de Mur i el de la Seu d'Urgell que és el més complet d'aquest estil, tenint tots cobertes les seves galeries amb teulada de fusta.

Es a principis de la dotzava centúria que el claustre adquireix gran importància a casa nostra, i durant tot el segle es construeixen els més preuats exemplars, quasi tots amb columnes aparellades i contraforts intermitjos que contrarresten l'empenta de les voltes de pedra de canó seguit que cobreixen les galeries. Els més interessants exemplars són: San Benet de Bages, Sant Pau del Camp de Barcelona, que té la particularitat dels seus arcs lobulats, Sant Cugat del Vallès, una de les més completes construccions, Sant Daniel de Cirona, Canonicata de Manresa, Seu de Girona l'obra mestre per les seves proporcions i l'escultura dels seus matxons intermitjos, el claustre de Sant Pere de les Puelles de Barcelona construït en 1147 però aprofitant elements d'una anterior construcció, i que fou dissortadament destruït en 1873 i els seus restes dispersats. Terrassa en posseeix una col·lecció important de capitells en un jardí particular. El Museu Provincial de Barcelona en guarda també, valuosíssims exemplars.

A últims del XII, apareixen solucions en els claustres romànics que tendeixen a la supressió dels contraforts i matxons; en són exemplars únics, els de Santa Maria de Vilabertran i Sant Pere de Galligans de Girona.

L'evolució arquitectònica continua, i, a principis del segle XIII, els claustres sense tenir l'elegància de les obres del XII, arriben a solucions podriem dir ja completament resoltes, amb les galeries cobertes de teulada a una vessant, de teula, sostinguda per una columnata seguida de doble columna. Ripoll, Santa Maria de l'Estany, Breda, Perelada i altres en són bons exemples.

Abans de desaparèixer l'art romànic, encausa la seva arquitectura de forma, que ja inicia el que més tard ha de constituir l'art gòtic i ens

deixa a Catalunya quatre claustres que són una meravella: el de la Seu de Tarragona, una ala i la glorieta de Poblet, Vallbona de les Monges i la Seu vella de Lleida, tots ells amb voltes d'encreuament i grans arcades subdividides per altres més petites però conservant la disposició de la columna aparellada que tan enamorats se'n mostraren els nostres arquitectes romànics.

L'estudi de la iconografia dels capitells és interessantíssima i això, per sí sol, és tema que requeriria una sèrie de conferències, si es volgués tractar a fons. Si tenim en compte que a casa nostra, tenim més de tres mil capitells en els claustres i que quasi tots són diferents, ens darem compte de les dificultats que ofereixen per a son estudi; a més cal estudiar els capitells francesos, italians, alemanys, anglesos, etc., per a determinar quines foren les influències escultòriques que de les nostres nacions veïnes en rebèrem i les que nosaltres els trameterem.

Per l'estudi dels capitells, s'han agrupat aquests en grans nuclis, classificats segons els temes que els decoren i la procedència o influència que sobre ells tingueren les fonts d'inspiració. En els capitells historiatos o amb representació d'escenes bíbliques els estudis es compliquen extraordinàriament ja que cal interpretar-los i buscar en les Bibles o en els altres llibres miniaturats, el model que va servir per a la composició de l'escena, aquest treball que està sembrat de grans dificultats i requereix aquest sol estudi, la vida sencera d'un home.

Els grans agrupaments artístics dels capitells són: Capitells trapezials, derivats del Corinte, amb elements zoomòrfics, amb llaçades inspirades en manuscrits; amb llaçades moresques i d'elements vegetals, flora i zoomòrfics; en temes inspirats en els bestuaris, amb decoracions florals, i altres derivades de l'Iris; amb temes de teixits i Ivoris orientals, inspirats en faules i llegendes, amb representacions dels mesos, de la vida civil i del camp; amb representacions monàstiques i de guerres i escuts nobiliaris; amb escenes bíbliques extretes dels llibres sagrats; amb representacions dels pecats i dels vicis; representacions naturalistes característiques del XIII i capitells senzills i estilitzats, influenciats per l'ordre del Cister, prohibint l'escultura en els capitells dels claustres.

L'estudi complet dels capitells romànics catalans, és interessantíssim i un cop estudiat a fons ens ha de donar a conèixer molts detalls de la vida i costums catalanes en els temps medievals. Aquesta riquesa

escultòrica, ens ha de donar a conèixer la indumentària, les armes, els útils i tots els detalls de la vida d'aquells avantpassats nostres, que lluitaren per a deslliurar la terra dels àrabs i presidiren la formació d'aquella gran nació que prengué el nom de Catalaunia; sembrada tota ella de monestirs, únics fogars de cultura en aquells temps de guerres i lluites constants, i que tant influïren en la formació del nostre poble, que amb el seu esperit de llibertat, cultura i santedat s'arribà a imposar com a primera de les nacions del «Mare Nostrum».

RUTES TRANSCENDENTS

SCHOPENHAUER, que fou un gran pessimista, afirmà que els tres majors béns de la vida eren la salut, la joventut i la llibertat. Però —objectà posteriorment Nervo— la salut molts no la tenen; passa com flor d'estiu la joventut, i si no queda, com a última promesa, la llibertat, la indigència moral de l'home és infinita. Amb tot, no pretendrem pas fer un panegíric de la llibertat, sinó parlar d'aquests excelsos béns, relacionant-los en un lleuger esbós amb l'excursionisme, que és un moviment de joventuts, de nobles mires, de cultura, en fi, que mena cap a les interminables rutes de la perfecció, dels idealismes, malgrat ésser ben llunyans de les realitats punyents.

La nostra generació, a despit del romanticisme del segle passat, ve caracteritzant-se pel culte fervent al muscle, als esports. Es un bé? Es un mal? Ja en la més antiga de les civilitzacions de les que l'home coneix, l'egípcia, es plantejaren problemes físico-morals, arribant a ésser creença general que *la música afeminava i la gimnàstica donava una força momentània*. Molts segles després, conreant científicament la gimnàstica i els esports, en mires a la utilitat militar, els grecs demostraren ésser falsos aqueils conceptes, produint els millors exemplars d'agilitat, força i bellesa masculines. Seleccionaven, aquells immortals mestres de les disciplines de l'art i del saber, grups que per tal d'immunitzar-los dels rigors de les temperatures extremes, encara els enviaven als llocs on més roent era el sol, a l'estiu, i a trepitjar els gels a l'hivern, equivalent als nostres excursionistes que es lliuren a la platja i als esports de neu en les èpoques acostumades.

Sòcrates per boca de Plató, diu que aconsellava al jovent que es

practicués en la música i la gimnàstica, si bé cal advertir que el mot *música* hi donava l'àmplia accepció de ciències, i a *gimnàstica*, de bon funcionament i desenrotllament harmònic del cos.

Més tard, els romans, per mitjà de Juvenal, fan cèlebre la màxima bé prou coneguda, encara, avui: *Mens sana in corpore sano*, donant a comprendre que els afers de l'intel·lecte i espirituals, han d'anar acompanyats de la salut del cos, per tal que siguin del màxim profit.

I veiem avui que el culte al muscle ha assolit tal preponderància als Estats Units, que alguns prohoms ianquis s'han cregut obligats a cridar l'atenció del govern de la república, davant els excessos de la majoria d'universitats, on mesclant-s'hi finalitats mercantils i poc escrupuloses, segueixen rutes inquietants per a l'esdevenidor de l'esport i de la cultura.

Volem recordar, també, que un mateix paral·lel geogràfic passa per la península ibèrica, per l'Estat de Nova York i per Grècia. Aquest paral·lisme purament de la terra, podria ésser també d'alguns bons aspectes culturals artístics i de caràcter, si aprofitéssim l'experiència dels uns i les ensenyances dels altres, fitant una preponderància racial catalana.

¿Què pot desitjar millor, l'excursionista, quan es troba a plena muntanya, lleuger de roba i colrat pel sol, que gaudir plenament de les més belles facultats atorgades a l'home: salut, joventesa, llibertat?.. Es cert que l'excursionisme és un esport de totes les edats, però el major i més actiu contingent sempre serà dels que inspiraren al poeta aquell «Primavera, joventut de l'any! Joventut, primavera de la vida!»

Enfront la llibertat que tan generosament la muntanya ofereix a l'excursionista, aquest es fa més responsable dels seus actes. El respecte als companys, a les fonts, a les senyals indicadores, és cosa sagrada per ell; parlem, clar està, de l'excursionista cabal, model, d'aquest que sorprenguérem en un dels més formosos llocs de la muntanya de St. Llorenç, escenari de difícils escalades, dient a un grup d'adeptes:

—Els rius solen ésser vies de comunicació i de progrés; per contra, les muntanyes són les barreres naturals posades entre els pobles; pujant per sobre d'elles, aproximem espiritualment els nuclis urbans i els fem més comprensibles i més lliures.

RAMON CABEZA

Puig Peric, des de l'estany de la Bullosa, glaçat

El Carlit cobert de neu

Fots. M. Closa

RECORDS DE LES FESTES DE NADAL

UN dia brúfol deixatat de boira baixa, encetà la nostra excursió, esperada amb joia.

Anem ascendint plens de coratge vers el coll del Pal, on la boira juga amb el vent que la despena. Admirem l'Estany de Formiguera sardanejat de pins negres i el seu ben situat Refugi, paratges tots ells bonics i atractius. Dividem i anem apropant-nos a l'extens llac artificial de la Bullosa on arribem als voltants de migdia. Entauem agraosa i amical conversa amb els guardes del mentat llac, per cert gent molt franca i cordial. Esmerçarem la tarda del nostre primer jorn, fent algunes travesses parcials del llac, completament gelat, amb ajuda dels skis.

El dia de Nadal, a punta d'alba, s'augurava un temps bastant bó. Aquesta diada, reclama una excursió extraordinària. Nostre propòsit no és migrar, car pretenem assolir el pic més alt d'aquelles contrades, el gegantí Carlit. Partim de les parets de la Bullosa, calçats els skis. El desert, es presentava cobert de neu posada i bona per skiar. Baixades curtes pujades fermes, estanys glaçats, omplenen nostra blanquejada i fantasiosa ruta. A la fi d'un gran estany que no recordo el nom (el més acostat al massiu del Carlit per la vessant del migdia) comença la pujada forta on trobem la neu qui-sap-lo glaçada. Després d'un breu repòs a l'entorn d'unes altives i arcerades roques reprenem la marxa i tot seguit entrem ja en vistes de l'alterós Carlit. La visió que ens ofereix el Coll Roig i bretxes properes, és extremadament magestuosa. A l'entrar a la carena, ens descalcem els skis i comencem la part grimpada.

El rocater no és gens segur, algunes preses segueixen i els skis ens fan molta nosa, el que ens fa prendre la mesura de pujar-los tots fins al més enlairat i després avançar tots (que som quatre) i un cop l'últim al lloc dels skis, repetir l'operació, la qual permet fruir del panorama, sobretot els estimbats i fins també sentir el fred.

Tot queda esplèndidament compensat a l'arribar al cim del Carlit. Era quasi al migdia quan assolírem tant bell i blanquejat mirador. La claredat del dia ens mostrava a tots quatre costats magnífics i atractius panorames. Albirem tota la Cerdanya, Puig-Perich, Canigó... Cims de les comarques de Ribes, Camprodon, Bergadà, el magestuós Cadí i les

ondulades muntanyes Andorranes. Com recordarem la nostra felicitat en aquest alterós cim al dia senyaladíssim de Nadal!

Iniciem la devallada pel costat de l'estany de Lanós i tot seguit se'ns presenten algunes dificultats que no tinguérem a l'escalada. Cal dir, però, que no duïem el material que és menester per empreses com aquesta. Sortint del coll, ja ens trobem que per a empalmar amb la canal de baixada, hem de passar un colador molt dret que hi ha al costat del coll, el qual passem aïrosos, gràcies al bon estat de la neu.

Una volta dintre la canal—que és completament glaçada—la manca de piolets i grampons (som quatre i disposem d'un piolet i uns grampons) ens ocasiona dificultats per a establitzar-nos.

A cops de piolet fem graons i aprofitant els rocs glaçats sortits anem descendint lentament.

Tot d'una, un company al canviar el peu de lloc se li esllavissà la presa i tot seguit s'esmunyí pel fons de la canal a gran velocitat.

Un moment de pànic s'apoderà de tots nosaltres, pànic que tot seguit desaparegué, al sentir el company que ens cridà d'un bon troç avall, i ens diu que per miracle no s'ha fet res.

Poc ratet després, ens trobàvem tots junts i com és natural, comentàrem els aconeximents viscuts. Al marge de l'estany Rodó, ens calcem els skis, i la baixada que hi ha d'aquí al Refugi, ens proporciona una deliciosa esqujada. Arribàrem al refugi a les primeres ombres del cap-vespre. La jornada havia estat dura i plena d'emoció.

El dia següent a l'empendre el camí de cornissa, no creïem se'ns presentessin treballs parions als de la canal del Carlit. Trobant serioses dificultats seguïrem avançant fins que ens fou possible bon troç del curs del riu, tornant a remuntar-nos cap al camí de cornissa, on si alguna ruta trobàvem, no era pas gaire transitable.

Els coladors apareixien dos per tres i per cert bastant durs. Intentàrem treure'ns els skis, però al moment menys pensat, degut al canvi de l'estat de la neu, ens enfonsàvem fins a la cintura.

Aquesta anomalia féu que obtéssim per portar definitivament calçats els skis i passar calmosament i amb tota cautela els llocs perillosos.

Seguirem el mentat camí de cornissa fins a l'indret mateix d'una barraca que albirem al fons de la clotada. Davallem lleugerament i tras-

passem a l'altra banda de la vall, on si no hi han bons camins, al menys és més practicable.

Se'ns presenta un pont graciós el qual travessem i remuntant quelcom, ens presentem de cop i volta a l'estany de Font Viva, el qual admirem revoltant-lo.

Represa la marxa, tot fruit de vistosos panorames, arribem al típic poble de Porté, quan el sol tot just començava a devallar.

Aquests són, una mínima part dels inoblidables records que entre els meus amics Font, Tintoré i Belil, servarem de les festes del propassat Nadal en nostra aventurera ascensió al gegant del Pireneu.

MANUEL CLOSA

En J. Soler i Palet i l'arqueologia

PER R. DE LA GALERA

(Seguirà)

TAMBE el pintor Vancells, de la Comissió, ha descobert, dos quadres, parts de retaules, a l'escenari del nostre teatre Principal, al que hi havien anat a parar per tenir-hi el guarda-roba el successor d'un capellà d'aquesta parròquia, qui segurament salvaria de la destrucció aquests fragments de retaule, al canviar un antic altar de la ex-Colegiata de Terrassa, per altre barroc de mal gust com ho són tots els que d'aquest ordre hi ha a la nostra església, i quin retaule seria procedent de Sant Pere de Terrassa al partir-se els objectes sagrats d'aquella parròquia, quan l'any 1601 per decret del Bisbe don Alfons Coloma, es féu la divisió d'ambdues parròquies, per motiu del nou temple parroquial de Terrassa, que des de 1560 s'edificava i va inaugurar-se al 1617. Aquests dos troços de retaule, semblen pertànyer a l'època de transició del gòtic al plateresc o del renaixement, formant dos quadres que figuren dos passos del Via-Crucis i sa factura és magnífica. Estan en poder del senyor Vancells.

Tot això vol dir, doncs, que és convenient que es realitzi l'instal·lació del Museu arqueològic a Terrassa, on en certs indrets i al poble de Sant Pere, en excavacions tant podria trobar-se de les èpoques romana

i morisca, per enriquir-lo, a més dels molts donatius que dels nostres compatricis estem segurs tindria.

A dit efecte, i a fi d'impulsar la idea, el soci delegat que sotscriu, ensems que posa en coneixement del Centre Excursionista, al que s'honora perteneixent-hi, les noves ja donades, prega a sa digna Junta Directiva, se serveixi adreçar una comunicació al nostre Ajuntament, enardint-lo a que ajudi la formació del Museu Arqueològic quin local podria servir d'Arxiu Municipal, per a guardar-hi els aprop de cent llibres de la Cort del Batlle, de seguretats, arrendaments, concells, confraries, gremis de peraires i de teixidors de llana, etc., que descobrí, classificà, ordenà i separà el suscrit entre mig de nombrosos protocols de l'Arxiu Notarial de Terrassa, que podent estar ben recollits en la casa comunal, lloc únic apropiat, van d'Herodes a Pilat, no volguent-los ningú i exposant-se a que acabin de perdre's i destruir-se. Interinament els custodia el firmant, en sa pròpia casa, esperant la visita d'inspecció que acordà l'Ajuntament, prèvia sol·licitut del suscrit, que confia al Rvdm. i Ilm. senyor Prior de la Parroquial i als regidors don J. Marinello i don M. Mach, l'encàrrec d'examinar dits llibres i dictaminar sobre la conveniència d'incorporar-se la Municipalitat d'ells a ella pertanyents i el senyor Prior dels que també hi té pertocants a l'Arxiu Parroquial.

Per tant, la petició del Centre al nostre Municipi, no sols convindria que fos de la creació del Museu, sinó de la incorporació i instal·lació en el mateix local d'aquell dels esmentats importants llibres que abressen des de darrers del segle XIII a l'any 1714.

Déu guardi molts anys als patricis excursionistes catalanistes.

Terrassa 1 de maig de 1892.—Josep Soler i Palet.

Sr. President de la Junta Directiva del Centre Excursionista de Catalunya.»

A la raonada comunicació del nostre compatrici dirigida al Centre Excursionista de Catalunya, aquest correspongué amb el següent ofici adreçat al senyor Alcalde President del Municipi de Terrassa:

«La Junta Directiva d'aquest Centre té l'honor de dirigir-se a aquesta digna Corporació Municipal a fi de que faci tots els possibles per a la formació d'un Museu arqueològic, ja que exlsteixen a Terrassa varis

objectes mereixedors de que siguin degudament conservats, com així mateix que servís dit Museu de local per a un Arxiu Municipal per a guardar els *llibres de la Cort* i d'altres notables també, qual conservació és molt convenient.

Espera, doncs, el «Centre Excursionista de Catalunya», que l'Il·lustre i Magnífic Ajuntament de Terrassa, tant aimant dels records històrics com tot el que indica il·lustració i progrés, s'ocuparà de l'assumpte objecte d'aquest ofici, i que veurà prompte col·locats en lloc apropiat els fragments artístics i els llibres expressats.

Déu guardi a V. molts anys.

Barcelona 18 maig 1892.

Il·ltre. Sr. President de l'Ajuntament de Terrassa.»

Crònica

EUCURSIONS FETES.—Totes les anunciades en el darrer número de ARXIU s'efectuaren amb animació i profit.

La matinal a Pedralbes i Museu Martorell, fou un èxit.

Ultra les oficials, se n'han fet d'altres. especialment per a fer pràctiques de skis.

EXCURSIÓ MATINAL EN AUTOCAR A BARCELONA.—El diumenge dia 18 de gener una trentena de consocis acompanyats d'un bell estol de senyores i senyoretes omplírem un còmode autocar que per la carretera de Molins de Rei ens traslladà al peu del Palau reial de Pedralbes on, després de visitar els extensos jardins alguns troços dels quals són verament sumptuosos visitàrem els luxosos salons i dependències de la planta baixa. Els salons són decorats i moblats seguint els estils històrics. Sobressurten pel seu bon gust l'escala, el saló del tron i el vestíbol. Els ornaments principals són uns superbs tapissos antics provinents de les col·leccions reials. Llàstima que al costats d'aquestes veritables peces de museu hi ha una colla de quadros i quadrets moderns completament mediocres.

D'allà anàrem al Poble Espanyol de Montjuich a visitar el notabilíssim pessebre fet a base de les cèlebres figures del gran imatger del segle XVIII Ramon Amadeu. Donàrem un cop d'ull a la sala de sessions de la casa de la vila on el senyor Puig i Roig donava una conferència

sobre «Pessebrisme», i encara varem tenir temps de traslladar-nos a la Plaça de Sant Jaume on poguérem entrar i contemplar les diverses dependències de la Casa Comunal barcelonina, admirant les pintures magestuosos del pintor Sert que decoren la Sala de les Cròniques, l'històric saló de Cent, la Sala del Consell, l'escala i altres locals restaurats darrerament amb molta ponderació.

A quarts de dues érem de retorn a Terrassa.

BIBLIOTECA.—Han ingressat a la nostra Biblioteca els següents volums: «Andorra», (Volúm 3.er de l'Album Meravella.

Cedit pel nostre car amic, Joan Ballbè, «Boston-Barcelona. Un campament a l'Atlàntic», per Enric Blanco. Editat per *La Rambla de Catalunya*.

«Documentos para la Historia del Arte en Andalucía». (Tomos I i II.) Editat per la Universitat de Sevilla - Facultat de Filosofia i Lletres.

CONFERÈNCIA.—Davant distingida i atenta concurrència, donà en el nostre estatge la seva anunciada conferència sobre «Els claustres romànics de Catalunya» el nostre inquiet i estudiós amic En Jaume Colomer. La peroració, fou extensa i documentada. Projectà, quasi, tres cents clixés. En acabar, l'auditori, premià amb llargs i sorollosos aplaudiments, la escudrinyadora i pacient tasca del senyor Colomer. En altre lloc del present número, publiquem alguns fragments de l'esmentada dissertació.

VISITA.—El Foment de les Arts Decoratives de Barcelona, es traslladà el dia 11 del passat gener a la nostra ciutat i efectuà algunes interessants visites, entre elles les Esglésies Romàniques de Sant Pere. Varis de nostres consocls, compartiren amb tan distingits visitants, el curt espai de temps que romangueren entre nosaltres.

SESSIÓ DE CINE.—El dia 14 de gener va celebrar-se la sessió de cinema que no pogué efectuar-se el 11 com estava anunciada. El film «El rastre en la neu» va interessar i agradar al nombrós i escollit públic que va reunir-se a l'antic Teatre Retir.

Secció d'Atletisme Per dificultats sorgides, la Junta d'aquesta Secció, determinà suspendre aquesta vegada, la cursa a peu «Volta a Terrassa» que, com de costum, anyalment té lloc pel mes de desembre.

Secció d'Esports de Neu i d'Alta Muntanya En plena activitat es troben els components d'aquesta treballadora Secció. El material que posseeix per a utilitat i expansió dels seus socis, és certament sol·licitat, especialment els útils propis per a la neu.

EXCURSIONS I VETLLADES

DIA 6 DE FEBRER

Conferència

per en J. Torrent (secretari de la Secció d'E. de N. i A. M. del C. E. de Catalunya) sobre «La Maladeta».—Organitzada per la Secció d'Esports de Neu i d'Alta Muntanya.

DIA 8

Excursió investigadora

a la Coma d'En Vila, Cort Fosca de Matarrodona, Font de la Pola, Canal de Mura, Font de la Portella i retorn per l'Ubach.—Vocal, M. Aurell.

DIA 15

Excursió muntanyenca

a Gualba, Hermita i cim de Montnegre i Sant Pol.—Secció d'Esports de Neu i d'Alta Muntanya.—Preparatòria, dia 13.—Vocal, Ramon Piñol.

DIA 22

Excursió als Flautats de Montserrat

Preparatòria, dia 20.—Vocal, S. Escolà.

DIA 1 DE MARÇ

Excursió visita

al Monastir de Sant Cugat del Vallés, on nostre compatriota En Jaume Colomer, explicarà quelcom sobre els claustres romànics allà existents; després, visita a la ponderada fàbrica de tapissos d'En Tomàs Aymat i visita a l'Església romànica de Barbarà i Sanitori de Càn Viver.—Preparatòria, dia 27 febrer.

DIA 8

Excursió a Mataró, Castell de Burriach, Argentona i Vilasar de Mar

Preparatòria, dia 6.—Pressupost: 5 ptes.—Vocal, V. Carceller.

DIA 15**Excursió a Sant Llorenç**

Itinerari: Els Obits, Coll d'Eres, Turó de Montcau, La Mata, Font Freda i retorn per la Coma d'en Vila.—Vocal, V. Almirall:

DIA 19**Excursió a Sant Pere Sacama, Sant Salvador de les Espases i el Cairat**

Retorn per Olesa.—Preparatòria, dia 17.—Vocal, Ramon Cabeza.

DIA 22**Excursió a la Font de la Pola, Cort Fosca, Matarrodona, Sant Jaume de Vallhonesta i Sant Vicents de Castellet**

Preparatòria, dia 20.—Vocal, J. Llenas.

DIA 29**Excursió a Nùria, amb autocar**

Preparatòria, dia 27.—Vocal, Ignasi Escudé:

DIES 4, 5 i 6 D'ABRIL**Excursió a la Vall de Camp Cardús i Pic Negre d'en Valira**

Secció d'Esports de Neu i d'Alta Muntanya.—Preparatòria, dia 3.—Vocal, Josep Belil.

DIA 12**Excursió a l'entorn de les Casfelles**

Can Torras, Font Soleia, Cova Roja, Santa Agnès i retorn per Can Poble.—Preparatòria, dia 10.—Vocal, Josep Navarro.

NOTES

Recordem novament als senyors socis, que poden inscriure's i concórrer a totes les excursions anunciades oficialment, encara que siguin organitzades per seccions que no hi pertanyin.

També poden comunicar al senyor President de la Comissió Organitzadora d'Excursions, les iniciatives que els hi suggereixin, respecte a excursions a organitzar.

Cal avisar per escrit al Sr. Secretari del Centre, si es reb deficientment l'ARXIU.

LES ESGLESIES ROMANIQUES DE TERRASSA

*Monografia escrita en cinc llengües, amb 60 gravats.
Preu especial pels socis de les entitats editores, «Centre Excursionista» i «Club Pirenenc», dues pessetes*

SANT SALVADOR DE LES ESPASES

per J. SOLÀ, SCH. P. - (Quatre pessetes, preu especial pels socis del «Centre Excursionista».

Joieria - Bisuteria - Optica

VIDUA DE

J. BALADA

Suc. de PERE CULELL

Font-vella, 19

Palla, 2

Casa FARRÁS

Música - Pianos

Fonògrafs i Discs

Radio ATWATER-KENT

Pianos de lloguer

J. Jover, 18 (Gavatxons)

Gran Gorristeria «ESPORT»

PILAR MONTAÑA

Especialitat a la mida

i dols amb promptitut

Rasa, 11

TERRASSA

Tintoreria UDA. CASTELLÓ

Rentats al sec, Tenyits, Planxats al vapor a diari. -

Colors sòlids a la mostra. - Negres per a dols,

a les 10 hores. - Secció especial de destacats.

Nord, 25. - Telèf. 334.

Sucursals: R. Egara i Rutlla, 40

Gevaert

Plaques diapositives **Vittachrom**

dónen imatges:

Sèpia
Taronja
Roig
Violat
Blau

directament per revelat.

**La millor placa per la
Diapositiu
estereoscòpics**

INDUSTRIA FOTOQUIMICA NACIONAL S. A.

Mallorca, 480

BARCELONA

J. MACIAS MARIMON

GOLETA, 3
Enfront Mercat

SEDES I LLANES
:-: PANYERIA :-:

Telefon, 698
TERRASSA

CONFITERIA

CASA CUNÍ

RUTLLA, 52

TERRASSA

TELÈF. 412

FRANCESC GIBERT

Especialitat en
CUINES ECONÓMIQUES
Fabricació pròpia

— PARE FONT 15 —

FÁBRICA DE TEULES ARABES

SEGUÉS DONADEU I C.º

Terres cuites per Façanes i Jardins. - Teules Planes. - Articles sanitaris.

Despatx: FONT-VELLA, 1

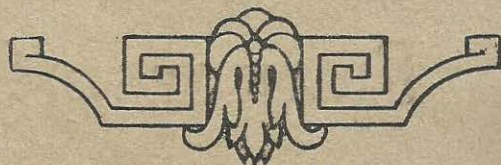
Telef. 537

Fàbrica: S. MARIAN, 193

Telef. 485

AUTOMOVILS
FAY - GAS

AVIACIO

El super-carburant
per excel·lència